

Modul zaměřený na interkulturní komunikaci

MŮŽEME SI (PO)ROZUMĚT?

Projektový den pro žáky a žákyně

Můžeme si (po)rozumět? Lidský život, každodenní zdánlivě drobné okamžiky, jsou založené na komunikaci. Žáci/kyně na základě hraní rolí a vlastního prožitku zažijí situace, které jim pomohou si uvědomit, že rozumět si stojí za to! Konflikty jsou přirozenou součástí komunikace a pomocí tohoto workshopu se je žáci/kyně naučí řešit konstruktivně. (Po)rozumět si můžeme, když víme, jak na to.

ÚVOD

Hlubší porozumění základním konceptům pojmům se s odlišností a jinakostí je základním kamenem pro lepší porozumění jak ze strany pedagogů/žek, tak ze strany žáků/yň mezi sebou.

Ve společnosti stále přetrvává mnoho mýtů, stereotypů, spjatých nejen s odlišným kulturním prostředím, ale také s životním stylem.

Historie nás učí, že kvalitní společnosti se zakládají na myšlenkách humanity a spolupráce. Jedná se o hodnoty, které je potřeba kultivovat nejen u dospělých, ale také u žáků/yň.

Většinou se nejvíce učíme skrze zážitky a vlastní příběhy. Proto se žáci/kyně budou v rámci projektových dní zaměřovat na zážitkovou pedagogiku, která podporuje internalizaci naučeného.

KLÍČOVÁ SLOVA

Komunikace, zážitková pedagogika, porozumění, emoce, well-being.

POMŮCKY

- ☐ Flipchart/tabule; barevné fixy; jmenovky; míček; „Mluvicí předmět“; psací potřeby.
- ☐ Přílohy:
 - ☐ Příloha 1_Aktivita3_Příběh ušáka,
 - ☐ Příloha 2_Aktivita4_Kartičky rodin,
 - ☐ Příloha 3_Aktivita5_Role; (pro každého/ou žáka/yň),
 - ☐ Příloha 4_Doplňková aktivita_Podpisovka.

POŽADAVKY NA PROSTOR

Židle ve třídě v kruhu (beze stolů), každý/á žák/yň má svou židli, tři flipcharty (nebo dva flipcharty a tabule).

CÍLE A KOMPETENCE

Žáci/kyně rozumí tomu, jak mohou zdánlivě drobné okamžiky dne ovlivňovat vlastním přístupem ke komunikaci s druhými. Uvědomují si, jak mohou jejich činy ubližovat druhým, ale i jim samotným.

- ▶ Žáci/kyně posilují toleranci a respekt vůči druhým.
- ▶ Uvědomují si, jak obtížné mohou být běžné situace pro osoby z jiného sociokulturního prostředí nebo s handicapem.
- ▶ Dokážou pojmenovat, jak mohou slova a činy ubližovat ostatním.
- ▶ Rozvíjí smysl pro odpovědnost a solidaritu nejen za sebe, ale i za celé třídní společenství.
- ▶ Rozvíjí dovednosti aktivního řešení problémů.
- ▶ Chápou, jak jejich vlastní chování ovlivňuje druhé.
- ▶ Rozvíjí emoční inteligenci.
- ▶ Upevní si a lépe pochopí smysl třídního společenství.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

- K. k řešení problémů,
- K. občanské, personální a sociální,
- K. k učení.

TEMATICKÁ OBLAST DLE RVP ZV

- Jazyk a jazyková komunikace,
- Člověk a jeho svět,
- Člověk a společnost,
- Umění a kultura.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA DLE RVP

- Osobnostní a sociální výchova,
- Výchova demokratického občana,
- Multikulturní výchova.

Doplňující vzdělávací obory:

- Dramatická výchova.

PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Pro zdárný průběh projektových dnů je vhodné, aby byli/y přítomní/é dva/ě lektori/rky. Pro zjednodušení terminologie se v metodikách pracuje s pojmem lektor/ka. Pokud jsou explicitně potřeba oba/ě, je to specifikované v Popisu aktivity nebo Metodické poznámce.

ČASOVÝ HARMONOGRAM

Program je koncipován cca na 4 vyučovací hodiny (4 × 45 minut). Délku aktivit lze upravit dle potřeb skupiny.

NÁZEV	ČAS	POMŮCKY
Aktivita č. 1 Představení, otázka, dohoda	25 minut	Barevné fixy; jmenovky; míček, „Mluvicí předmět“.
Aktivita č. 2 Podivný pozdrav	15 minut	
PŘESTÁVKA 10 min (před přestávkou může lektor/ka přečíst přílohu 1_Aktivita3_Příběh ušáka)		
Aktivita č. 3 Ušák	35 minut	Vytištěná Příloha 1_Aktivita3_Příběh ušáka.
Aktivita č. 4 Hujerovi	15 minut	Rozstříhaná Příloha 2_Aktivita4_Kartičky rodin.
PŘESTÁVKA 10 min		
Aktivita č. 5 Různorodost lidí	15 minut	Rozstříhaná Příloha 3_Aktivita5_Role.
Aktivita č. 6 Bublina	15 minut	
Aktivita č. 7 Chci být součástí	15 minut	
PŘESTÁVKA 10 min		
Aktivita č. 8 Můžeme si (po)rozumět?	40 minut	
Aktivita č. 9 Závěrečná reflexe	5 minut	
DOPLŇKOVÁ AKTIVITA: Podpisovka	15 minut	Psací potřeba a Příloha 4_Doplňková aktivita_Podpisovka pro každého/ou žáka/yni.

Časová dotace

Metoda

Popis aktivity

Citace kurzívou

Pomůcky

Cíl

Před aktivitou

Metodická poznámka.

POPIS AKTIVIT

AKTIVITA Č. I PŘEDSTAVENÍ, OTÁZKA, DOHODA

25 min

Úvodní aktivita.

Barevné fixy, jmenovky, míček, „Mluvicí předmět“.

Žáci/kyně společně s lektorem/kou nastaví pravidla platná pro celý průběh projektového dne s důrazem na bezpečí prostředí.

Lektor/ka upraví prostor do komunitního kruhu.

Žáci/kyně si vytvoří jmenovky.

Lektor/ka je přivítá a ve dvou větách se představí (pokud je nový/á). Následně vysvětlí, proč jsou žáci/kyně v kruhu (kruh tvoří komunitu a jsou si v něm všichni rovni). Popíše téma setkání a obsah projektového dne (je dobré ho mít již načrtnutý, aby každý /á žák/yně věděl/a, co ho/ji čeká).

Dále lektor/ka představí „principy spolupráce“. Jsou to:

- ◆ **MLUVÍME SAMI ZA SEBE** – je v pořádku, když nesouhlasíme s názorem, který od někoho slyšíme. To, že každý vidíme věci jinak, tvoří vzrušující mozaiku, ve které má každý právo na svůj kousek. Myšlenky ostatních tedy vyslechneme s respektem.
- ◆ **PRÁVO NA NÁZOR** – každý hlas má své místo a je třeba mu naslouchat. Pokoušíme se být vědomě přítomní a dáváme tomu, kdo mluví, tolik pozornosti, kolik potřebujeme i my, když chceme sdílet s ostatními.
 - ◆ V případě, že žákům/yním dělá problém naslouchání, může lektor/ka použít „Mluvicí předmět“ (reálný, nebo imaginární). Kdo je na řadě, má plnou pozornost ostatních a zároveň možnost nereagovat a poslat předmět dál.
- ◆ **MLUVÍME JEN O PŘÍTOMNÝCH**
- ◆ **DŮVĚRA** – nevynášíme ven osobní informace ostatních, které během dne sdílí.
- ◆ **PRÁVO ŘÍCT STOP** – všechny aktivity, které lektor/ka přinese, jsou dobrovolné. Každý sám se rozhoduje, jestli se jich účastní. Každý je za svoje „ano“ a „ne“ zodpovědný a je na každém, jestli bude mít chuť vykročit ze své komfortní zóny a poznat o trochu víc sám sebe, nebo v danou chvíli příležitost vynechat.
- ◆ **OTÁZKY JSOU VÍTÁNY** – každá otázka je správná – ptáme se kdykoliv a na cokoliv!
- ◆ **OTEVŘENOST** – čím víc do toho dáme, tím víc si z toho odneseme. Program je nastavený tak, aby rozvíjel prožitý zážitek být blíž spolužákům/ačkám. Aby se to ale mohlo stát, je třeba tomu jít naproti. To často stojí odvahu a investici vlastní energie.
- ◆ **VLASTNÍ ODPOVĚDNOST** – každý je odpovědný za svoje vlastní základní potřeby a jejich naplňování – pokud si někdo potřebuje odskočit / jíst / pít / protáhnout se – je třeba pouze zmínit lektorovi/ce, že se vzdálí. Cílem programu je umožnit nové zážitky a zkušenosti. K tomu je třeba, aby každý sdílel, co potřebuje, co koho baví, co je komu příjemné nebo co naopak nevyhovuje, co by kdo chtěl jinak. Využíváme možnosti upřímně komunikovat se svými spolužáky/ačkami i lektory/kami.

Lektor/ka se může zeptat, zda s pravidly všichni souhlasí, případně, jestli mají s nějakým bodem problém. V neposlední řadě je dobré si vyjasnit oslovování (tykání/vykání).

Následně žáky/ně informuje, že si budou házet s míčkem. Lektor/ka aktivitu zahájí tím, že hodí míček náhodně/mu žákovi/yni, který/á se představí křestním jménem + přidá odpověď na otázku: *Co máte po rodičích nebo po jiném rodinném příslušníkově (babička, dědeček, teta, sourozenec – ať už fyzicky, či psychicky)?* Někdo vždy chytne míček, řekne své jméno a následně hodí míček spolužákovi/ačce. Nikdo nesmí mít míček v ruce dvakrát.

Cílem úvodní aktivity je nastavit základní kameny spolupráce v rámci celého projektového dne. Je vhodné úvodní část, včetně pravidel (skupinové dohody), opravdu důkladně probrat a vést žáky/ně aktivně k diskusi. Bezpečně nastavené prostředí včetně jasně formulovaných a deklarovaných pravidel, která jsou domluvená ve spolupráci s žáky/němi, vede již v úvodu k uvědomění si, co od projektového dne očekávat, a stanovuje základní mantinely očekávaného chování v průběhu celého dne.

AKTIVITA Č. 2 PODIVNÝ POZDRAV

15 min

Skupinová práce.

-

Žáci/kyně se rozpohybují.

Vyzkouší si bližší kontakt se spolužáky/ačkami.

Vědomě prozkoumají svou osobní zónu.

Dokážou rozpoznat vlastní emoce, pocity a prožívání.

Žáci/kyně chodí po místnosti (místnost lektor/ka uzpůsobí pro pohyb). Lektor/ka vysvětlí, že když se s někým setkají, pozdraví se tak, že se navzájem dotknou určitou částí těla (podle instrukcí lektora/ky) – např. zápěstím, předloktím, celou paží, hlavou, trupem, břichem, ...

Tato aktivita není vhodná pro žáky/ně, kteří/ré mají pohybová omezení.

Možné otázky k diskusi:

Jste v pořádku, „neukroutili/y“ jste si něco?

Bylo vám to příjemné/nepříjemné?

Smáli se vám ostatní?

Připadali/y jste si jiní/é?

Jaká část těla vám nevadila, jaká už ano?

Čím to, že třeba záda na záda tolik nevadí, ale břicho na břicho ano?

Co kdybychom to stejné dělali/y na ulici? Jak byste se cítili/y?

Závěr pro žáky/ně:

Je normální, že nás něco, co nevidáme často, může upoutat. Je důležité si to uvědomit, jelikož náš pohled nemusí být člověku, na kterého koukáme, příjemný. Někteří lidé jsou nemocní a mohou vypadat vtipně, i když za to nemohou. Tito lidé si to nevybrali. Podobně jako vy v rámci předchozí aktivity, ve které jste se dotýkali/y různými částmi těla.

Lektor/ka začíná od méně „intimních“ partí – koleno na koleno, loket, rameno, záda a postupně se přechází na zadek na zadek a dle skupiny může i břicho, ucho apod. Poslední může být nos na nos.

Je vhodné žáky/ně motivovat k tomu, aby během této techniky zkoušeli/y pozorovat, co se s nimi děje při kontaktu s jejich spolužáky/ačkami – co jim je příjemné, co už nepříjemné apod.

Rizika:

Pokud lektor/ka vidí, že to třídě není příjemné, volí méně intimní partie. Zároveň usměrňuje prudkost žáků/yní a zabraňuje tím zranění.

Aktivita může vadit těm, kterým je nepříjemný bližší tělesný kontakt. Může nastat problém s těmi, kteří se hodně stydí (nízké sebevědomí, oběti šikany).

PŘESTÁVKA 10 MIN

(Před přestávkou může lektor/ka přečíst Přílohu 1_Aktivita3_Příběh ušáka.)

AKTIVITA Č. 3 UŠÁK

35 min Práce s textem, práce s příběhem, analýza textu.

Vytištěná Příloha 1_Aktivita3_Příběh ušáka.

Žáci/kyně dokážou pojmenovat, jak mohou slova a činy ubližovat ostatním.

Lektor/ka dá žákům/yním instrukci, aby se pohodlně usadili/y a případně zavřeli/y oči. Následně přečte příběh o ušáku a kočce: „Kočka, která měla ráda ušák“.

Po přečtení lektor/ka žáky/ně rozdělí do 4–5 skupin (nejjednodušeji udělením čísel na škále 1–4 (5)). Následně na tabuli napíše otázky, na které budou společně ve skupinách odpovídat. Předem žáky/ně upozorní, že je vhodné, aby si zvolili/y mluvčí/ho, protože každá skupina bude prezentovat své odpovědi ostatním.

Otázky:

- ◆ Proč měla kočka ráda zrovna ušák?
- ◆ Proč si ušák urážl obě uši?
 - ◆ Ušák se nechal přesvědčit, že je ošklivý, i když nebyl.
 - ◆ Ušák si vůbec nevěřil, protože ho židle pomlouvaly.
 - ◆ Ušák nebyl schopný vidět sám sebe tak, jak ho viděla kočka, kvůli nátlaku od druhých.
- ◆ Proč se kočka s ušákem bavila, i když byl ošklivý?

Otázky vedou žáky/ně k porozumění čteného textu s důrazem na oblast uvědomění si, jak výroky druhých mohou někomu ublížit.

Po rozpracování těchto otázek a vzájemném sdílení lektor/ka přidělí skupinám další otázku:

- ◆ *Jak se měl podle vás ušák zachovat, když se mu ostatní vyřezávané židle smály?*

Následně žáci/kyně opět prezentují výsledky společné práce všem ostatním skupinám.

V další části se lektor/ka žáků/yně zeptá, zda někdy zažili/y situaci, kdy se k druhému nezachovali/y úplně dobře. Žáci/kyně se nad otázkou mohou chvíli zamyslet, v případě zájmu mohou svůj zážitek sdílet s ostatními.

Reflexe:

Lektor/ka žáky/ně informuje, že se sice pracuje „pouze“ s pohádkou, ale že zážitky, jaké měl ušák či kočka, se běžně v našem každodenním životě odehrávají.

Žáků/yně se zeptá:

*Dokážete si představit nějaké běžné situace, ve kterých se podobné věci dějí?
Jak můžeme takovým situacím předcházet?*

Lektor/ka na základě práce s textem může otevřít také téma příchodu nové/ho žáka/yně do třídy. Může klást otázky: *Jak se asi nový/á žák/yně cítí?* My jsme ty židle a občas mezi nás někdo přijde, někdo jiný, ale přitom je obohacující. Text též otevírá téma nerealistického ideálu krásy, který společnost klade na ženy, muže, na mladé lidi, na děti (lze rozpracovat také vliv sociálních sítí, ke kterým mají žáci/kyně velmi blízko). Lektor/ka může klást otázky: *Jaký vliv na nás mohou mít tyto ideály, pokud jich nemůžeme dosáhnout?*

Průběžně je třeba překlápět pohádkové reálie do každodenního života, přidávat příklady z běžného dne – například doprovodnými otázkami typu: *Stalo se vám někdy, že se vám někdo posmíval?*

Pohádka slouží jako podklad pro představu, jak může vypadat dopad nevhodné komunikace.

AKTIVITA Č. 4 HUJEROVI

15 min

Skupinová práce.

Rozstříhaná Příloha 2_Aktivita 4_Kartičky rodin.

Žáci/kyně posilují toleranci a respekt vůči druhým.

Každý/á žák/yně dostane kartičku s názvem nějaké rodiny. Je důležité, aby si informaci nechal/a pro sebe. Po zaznění signálu mají žáci/kyně za úkol co nejdříve najít svou rodinu a posadit se na židličky v následujícím pořadí. Otec sedí vlevo od matky, za zády matky stojí syn, za zády otce stojí dcera, na zemi leží pes.

Téma k diskusi:

- ◆ Podle čeho jste se poznali/y?
- ◆ Jaké si myslíte, že jste národnosti a proč?
- ◆ Jak si myslíte, že se ta rodina asi ocitla v Česku?

Ideální je, když lektor/ka ještě před rozdáním kartiček názorně předvede umístění členů rodiny. Žáci si sedají na židličky v komunitním kruhu.

PŘESTÁVKA 10 MIN

AKTIVITA Č. 5 RŮZNORODOST LIDÍ

15 min

Skupinová práce.

Rozstříhaná Příloha 3_Aktivita 5_Role (pro každého/ou žáka/yni jedna role, v případě většího počtu se mohou role opakovat).

Žáci/kyně si uvědomují, jak obtížné mohou být běžné situace pro osoby z jiného sociokulturního prostředí nebo s handicapem.

Posilují respekt a toleranci vůči druhým.

Žáci/kyně se postaví do jedné řady. Každý/á žák/yně dostane kartičku s nějakou profesí/statusem. Lektor/ka bude dávat příklady a každý/á se bude pohybovat podle toho, zda danou věc může udělat, aniž by mu/jí to ublížilo, nebo nemůže. Když může, udělá krok vpřed, když nemůže, udělá krok vzad. Případně, když neví, může zůstat na místě. Lektor/ka žáky/ně upozorní, že si mohou konkretizaci role domyslet, třeba na základě své zkušenosti. Avšak jde o jakýsi průměr.

Otázky:

- ◆ Může si uvařit čaj,
- ◆ Může se proběhnout.
- ◆ Může si koupit nemovitost v Praze.
- ◆ Může se svobodně pohybovat.
- ◆ Není na nikom závislý/á.
- ◆ Může si dělat, co chce.
- ◆ Může se bezplatně nechat ošetřit v nemocnici v ČR.
- ◆ Může jíst maso.
- ◆ Může cestovat bez omezení.
- ◆ Může být šťastný/á.

Každý/á žák/yně se na začátku ostatním představí dle své role, nebo se na konci hádá, kdo asi mohl být kdo.

AKTIVITA Č. 6 BUBLINA

15 min

Skupinová práce.

-

Žáci/kyně si mohou snáze představit, jak si vytváří a drží mnohdy abstraktní hranice pomocí vnímání blízkosti jiné/ho žáka/yně.

Rozvíjí svou emoční inteligenci.

Umí odpovědět na otázku – podle čeho se vytvářejí naše bubliny?

Lektor/ka požádá žáky/ně, aby si stoupli/y do dvou řad proti sobě (do dvojic) a nemluvili/y.

Mají si představit, že mají kolem těla bublinu.

Lektor/ka poznamená, že svou bublinu má každý člověk jinak velkou. Neexistuje vzor správně velké bubliny.

Jedna strana žáků/yň se začne přibližovat k druhé. Druhá strana stojí. Stojící žáci/kyně se soustředí na to, jak velká je jejich osobní bublina. Poznaj to tak, že je jim vzdálenost mezi blížícím se žákem/vní příjemná vs. nepříjemná. Ve chvíli, kdy jim začne blízkost vadit, zvednou ruku.

Otázky k diskusi:

- ◆ Čeho jste si na sobě všimli/y?
- ◆ Co jste se o své osobní zóně dozvěděli/y?
- ◆ Co má vliv na to, jak daleko do své osobní zóny druhého pustíme?

Reflexe:

Je naprosto v pořádku, pokud vám tato aktivita byla nepříjemná. Mohli/y jste si uvědomit, jakou máte svoji osobní zónu, jak daleko je to pro vás příjemné, a jak daleko už ne. Každý máme kolem sebe několik zón (bublin), které jsou určeny pro různé lidi. Některé pro širokou veřejnost, pro blízké kolegy a přátelé, jiné pro nejbližší – partnery/ky, děti, rodinu. Každý máme svoji osobní zónu jinak velkou. Některé lidi si pouštíme k tělu více, některé méně. Problémy s vytyčením našich hranic i nerespektování hranic jiných lidí mají vliv na naše vztahy a samozřejmě zdraví.

Hranice si vytváříme na základě své zkušenosti, podle norem v rodině, ve státě, ve kterém žijeme, a podle toho, jaké normy uznávají lidé, kterých si vážíme (autority). Je možné se s žáky/němi bavit o tom, kdo je pro ně autorita a proč. Je to dost vážné téma, pro žáky/ně náročné, je tedy vhodné ho odlehčit nějakou aktivizační technikou.

Lektor/ka upozorní žáky/ně, že v této technice není nic, co by si měl kdokoliv brát osobně.

Jde o individualitu každého člověka – snažit se vytyčit si svou hranici. Je na každém, jak blízko k sobě ostatní pustí. Lektor/ka může techniku předem předvést s dobrovolníkem/icí, aby žáci/kyně viděli/y, že na zvednutí ruky není nic špatného. Před tím, než vyzve druhou stranu, aby si bublinu také našla, je dobré, aby se žáci/kyně o jednoho/u posunuli/y, aby nebyli/y ovlivněni/é bublinou, kterou si v předchozím kole druhý/á žák/yně vytyčil/a. Následuje diskuse.

AKTIVITA Č. 7 CHCI BÝT SOUČÁSTÍ

15 min

Diskuse, demonstrativní ukázka.

-

Žáci/kyně chápou, jak jejich vlastní chování ovlivňuje druhé.

Rozvíjí svou emoční inteligenci.

Upevní si a lépe pochopí smysl třídního společenství.

Zvolí se dva/ě dobrovolníci/ice, kteří/ré jdou za dveře. Lektor/ka jim zadá, že se mají zapojit do skupiny, je jedno jaké. Uvnitř místnosti ostatní udělají menší skupinky po 2–4 členech/kách. Jejich úkolem je ignorovat okolí a povídat si o tom, co se dělo o víkendu a co budou dělat další víkend (případně o jiném tématu – např. o tom, na jaké tipy a triky, které dělají život o něco lehčí, nedávno někdo z nich přišel).

V této aktivitě je důležitá reflexe s transferem do života. Cílem je zamyslet se, jak je těžké se začlenit a co jednotlivci mohou udělat pro zlepšení situace, ať už jsou v jakékoliv roli.

Alternativou může být ukázka videa a následná diskuse:

Erste Christmas Ad 2018: What would Christmas be without love? [online]. [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Icx7hBWeULM>

PŘESTÁVKA 10 MIN

AKTIVITA Č. 8 MŮŽEME SI (PO)ROZUMĚT?

40 min

Práce s textem, vizualizace.

-

Žáci/kyně rozvíjí smysl solidaritu a odpovědnost nejen za sebe, ale i za celé třídní společenství. Rozvíjí dovednosti aktivního řešení problémů.

Lektor/ka žákům/yním sdělí, že si zahrají aktivitu Hraní rolí, při níž se využívají prvky komunikace, které se hodí při jakémkoliv kontaktu, i tom, který může být nepříjemný. Lektor/ka vybere dva/ě dobrovolníky/ice, sdělí jim scénku, oni/y mohou využít minutu času na přípravu. Lektor/ka připomene, že je vhodné při hraní scének využívat oční kontakt, gesta a práci s hlasem. Je také dobré zvolit přirozený styl mluvy.

Scénky

- ◆ Úkolem je vyřešit spor. Spolužák/ačka nepřijde bez omluvy na domluvený sraz. Úkolem protistrany je bagatelizovat nebo popírat konflikt, tzn. ztěžovat vyřešení konfliktu.
- ◆ Úkolem první/ho žáka/yně je odmítnout jídlo, které nemá rád/a. Protistrana se ho/ji naopak snaží přesvědčit, aby jí v přání vyhověl/a. První žák/yně by se měl/a snažit stát si za svým, tzn. umět nabídku odmítnout, aniž by se přitom za své rozhodnutí omlouval/a nebo se snažil/a hledat další a další argumenty za každou cenu.
- ◆ Úkolem první/ho žáka/yně je odmítnout činnost, kterou žák/yně nemá rád/a nebo nechce dělat. Protistrana se ho/ji naopak snaží přesvědčit, aby jí v přání vyhověl/a. První žák/yně by se měl/a snažit stát si za svým, tzn. umět nabídku odmítnout, aniž by se přitom za své rozhodnutí omlouval/a nebo se snažil/a hledat další a další argumenty za každou cenu.
- ◆ Žákovi/yni umřel domácí mazlíček. Protistrana ho/ji má za cíl vyslechnout, pokud možno bez přerušení, ale s adekvátní neverbální komunikací.
- ◆ Žák/yně má přesvědčit protistranu o tom, že se budou spolu dívat na Netflix. Úkolem protistrany je klást doplňující dotazy, případně vznášet pochybnosti o smyslu a účelu této aktivity nebo přicházet s protiargumenty.

Lektor/ka se v závěru dostane opět k odlišnostem: *Jak probíhá vaše komunikace, když se bavíte s někým, kdo je odlišný nebo nepatří do vaší party?*

Mělo by se dojít k tomu, že principy nezraňující komunikace fungují napříč kulturami. Lektor/ka pak s žáky/němi vytvoří soubor principů, které umožňují, aby se spolu lidé domluvili, ať už jsou v jakékoliv situaci:

Např.:

- ◆ NASLOUCHEJ DRUHÉMU.
- ◆ NEPOSÍMÍVEJ SE DRUHÉMU.
- ◆ PRVNĚ SE ZPTEJ, NEŽ SI VYTVOŘÍŠ NÁZOR.
- ◆ POKUD TI NENÍ PŘÍJEMNÉ SI S NĚKÝM POVÍDAT, JE TO NORMÁLNÍ.
- ◆ VŽDY SE ZKUS ZAMYSLET NAD TÍM, CO PROŽÍVÁ TEN DRUHÝ.

Lektor/ka by měl/a přistupovat k aktivitě bez jakéhokoliv hodnocení. Je dobré zjistit, zda se třída již setkala s aktivitou Hraní rolí.

AKTIVITA Č. 9 ZÁVĚREČNÁ REFLEXE

5 min

Reflexe.

-

Žáci/kyně dokážou jasně formulovat své myšlenky a reflektují proces vlastního učení.

Lektor/ka připomene všechny aktivity, které si žáci/kyně vyzkoušeli/y a proběhne krátká reflexe. Např. žáci/kyně ve dvojicích doplňují větu: „Myšlenka, kterou si chceme my dva dnes odnést je...“ Další variantou reflexe může být, že každý/á žák/yně vytvoří sochu, která ostatním ukáže, jak se nyní cítí.

U reflexe je často tendence ji podceňovat a v rámci blížícího se konce projektového dne jí nevěnovat dostatek pozornosti. Ale je podstatné vrátit se k tomu, co se žáci/kyně naučili/y, co je zaujalo. Je to klíčové proto, aby si nové informace lépe zapamatovali/y a nesli/y si je s sebou i do budoucího života.

DOPLŇKOVÁ AKTIVITA: PODPISOVKA

5 min

Samostatná práce.

Psací potřeba a Příloha 4_Doplňková aktivita_Podpisovka pro každého/ou.

Účastníci/ice se více seznámí.

Žáci/kyně shánějí do tabulky podpis někoho, kdo dané políčko splňuje. Zároveň v tabulce nesmí být dva stejné podpisy.

Reflexe:

Dozvěděli/y jste se o spolužácích/ačkách něco nového?

Na jakou otázku bylo nejtěžší někoho sehnat?

Lze využít, pokud byl před tímto projektovým dnem realizován PD1. Aktivita má za cíl připomenout si, o čem byl minulý projektový den a nabízí oslí můstek do projektového dne PD2.

Pozor, aktivita je velký mumraj.

ZDROJE

- ▶ CAKL, Ondřej. Dovedu to pochopit?: hrozby neonacismu. Ed. Dana GABALOVÁ. Praha: Člověk v tísní, 2008. ISBN 978-808-6961-545.
- ▶ MOREE, Dana. Základy interkulturního soužití. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0915-7.
- ▶ PREISSOVÁ, Andrea, Martina CICHÁ a Lenka GULOVÁ. Jinakost, předsudky, multikulturalismus: možnosti a limity multikulturní výchovy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3287-8.
- ▶ PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea a Jaroslav ŠOTOLA. Metodika pro realizaci multikulturní výchovy formou zážitkové pedagogiky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3140-6.
- ▶ PRŮCHA, Jan. Interkulturní komunikace. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4730-691.
- ▶ ŠMAUSOVÁ, Gerlinda. „Rasa“ jako rasistická konstrukce. In: Sociologický časopis. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999, roč. 35, č. 4, s. 433–446. ISSN 0038-0288. Dostupné také z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/1999/04/04.pdf>.

Další informace lze nalézt na těchto odkazech:

- ▶ INSPIROMAT – PODPORA INKLUZE [online]. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z. s., ©2018 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://www.podporainkluze.cz>.
- ▶ META [online]. META, o. p. s., ©2022 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://meta-ops.eu>.
- ▶ ČOSIV [online]. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z. s., ©2020 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/>.
- ▶ Agentura sociálního začleňování [online]. Odbor pro sociální začleňování MMR, ©2023 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/vzdelavani/>.
- ▶ Zapojme všechny [online]. Národní pedagogický institut, ©2023 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: www.zapojmevsechny.cz.
- ▶ Inkluze v každodenním životě školy [online]. Národní pedagogický institut, 2017–2022 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: www.inkluzevpraxi.cz.
- ▶ Zapojme všechny [online]. Národní pedagogický institut, ©2023 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: www.zapojmevsechny.cz.
- ▶ Inkluze v každodenním životě školy [online]. Národní pedagogický institut, 2017–2022 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: www.inkluzevpraxi.cz.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1_AKTIVITA3_PŘÍBĚH UŠÁKA

KOČKA, KTERÁ MĚLA RÁDA UŠÁK

Kdekdo říká, že kočky jsou falešné, ale to není vůbec pravda. Byla jednou jedna černá kočka, nosila červenou mašličku, moc jí to slušelo a všechny židle jí říkaly: „Pojď si sednout ke mně, to bude pohodlí, uvidíš.“

Židlí bylo v pokoji šest, byly kožené a měly krásně vyřezávané nohy. Kočka ale měla ráda jenom jedno křeslo s velikánskýma ušima, kterému se říká ušák.

Ušák byl starý, pořád mu byla zima, a tak stál u kamen, kočka v něm seděla od rána do večera, povídala si s ním, četla mu noviny a bylo jim spolu hezky.

Všechny židle v pokoji měly na ušák velikou zlost a šeptaly si: „Proč si ta kočka všímá jenom toho hloupého ušáku? My jsme přece krásnější, máme vyřezávané nohy a ušák je starý, ošklivý a má uši veliké jako slon.“ A ušák to slyšel. I když si to židle šeptaly docela potichu. Ušák má prostě velké uši a slyší všechno. Tak si sám pro sebe začal říkat: „Ty židle mají asi pravdu, jsem starý, nehezky, mám ohromné uši, vypadám asi směšně, jednou si toho kočka všimne, přestanu se jí líbit... a co potom?“

A protože tu černou kočku s červenou mašličkou nechtěl ztratit, počkal, až bude na procházce na střeše, šel do kuchyně, vzal z kredence ten největší nůž a uřízl si obě uši. Pak se podíval do zrcadla, uši byly pryč, vypadal teď jako ostatní židle a měl z toho radost.

„Teď už nebudu muset poslouchat žádné hloupé řeči a kočka mě bude mít pořád ráda,“ řekl si.

Ale kočka se vrátila z procházky, spráskla tlapičky a řekla: „Udělal jsi pěknou hloupost, to ti tedy povím, ušák bez uší přece k ničemu není. Teď tě vyhodí na půdu.“

A měla pravdu, ušák bez uší není žádný ušák, a tak ho vyhodili na půdu. Byla tam tma a zima. Ušák byl zvyklý na teplo, a tak se třásl a bylo mu smutno. Vzpomínal na kočku a říkal si, co to jenom provedl, chtěl se kočce líbit a takhle to dopadlo. Teď si kočka sedí v nějaké kožené židli s vyřezávanýma nohama a čte jí noviny a na něj už určitě dávno zapomněla, kočky jsou přece falešné, to je známá věc.

Ale nebyla to pravda. Kočka na ušák vůbec nezapomněla, jak by mohla. Říkala si: „Jsem sice kočka a každá kočka je asi falešná, ale proč bych měla být falešná k ušáku, když se v něm tak dobře sedí?“

A tak šla na půdu a řekla: „Nic si z toho nedělej, že jsi na půdě, mně se na půdě líbí víc než v pokoji, jsem přece kočka, budeme tady spolu. Budeš můj ušák a já se postarám, aby ti nebyla zima.“

A hop, už seděla v ušáku a začala příst a upředla velkou teplou deku, pod kterou není ani trochu zima a pak četla ušáku noviny. Četla je klidně potmě, protože tma kočce nevadí. A ušák byl šťastný, že je kočka s ním. Vůbec mu nevadilo, že nemá uši, bylo mu hezky, usmíval se a přemýšlel o tom, jaká je to hloupost říkat o kočičkách, že jsou falešné.

PŘÍLOHA 2_AKTIVITA4_KARTIČKY RODIN

Otec Van Nguyen	Matka Ngoc Nguyen	Syn Cham Nguyen	Dcera Nguyen Ha Nguyen	Pes Thit Chó Hấp Nguyen
Otec Stefan Ebner	Matka Birgit Ebner	Syn Finn Ebner	Dcera Gisela Ebner	Pes Rambo Ebner
Otec Jan Dvořák	Matka Eliška Dvořáková	Syn Matyáš Dvořák	Dcera Mia Dvořáková	Pes Ben Dvořák
Otec Seham Bankole	Matka Iruwa Bankole	Syn Thembi Bankole	Dcera Shaira Bankole	Pes Jomo Bankole
Otec Dominik Slovák	Matka Anna Slováková	Syn Samuel Slovák	Dcera Timea Slováková	Pes Ušina Slovák
Otec James Newton	Matka Elisabeth Newton	Syn George Newton	Dcera Emily Newton	Pes Ben Newton
Otec Abram Ševčenko	Matka Alina Ševčenko	Syn Erik Ševčenko	Dcera Diana Ševčenko	Pes Katya Ševčenko

Prodavač/ka

Vysokoškolák/ačka

Učitel/ka

Rom/ka

Uprchlík/ice

Ochrnutý člověk po autonehodě

Těhotná žena

Hendikepovaný člověk

Bohatý člověk

Člověk s psychiatrickou poruchou

Důchodce/kyně

Člověk, který má hodně dluhů

Nezaměstnaný/á

Batole

Dítě

Francouz/ka

Tělesně zraněný člověk

Nevidomý/á

PŘÍLOHA 4-DOPLŇKOVÁ AKTIVITA-PODPISOVKA

Rád/a se bavím s cizinci/ kami.	Baví mě cestovat.	Už jsem se dostal/a do konfliktu s cizincem/kou nebo člověkem z jiné kultury
Myslím si, že jsme si všichni bez ohledu na barvu pleti podobní.	Jsem rád/a, že žiji v České republice.	Byl/a jsem v cizině bez rodičů (nepočítá se školní výlet).
Někdo z mých příbuzných žije v zahraničí.	Mám (alespoň jednoho) kamaráda/ku cizince/ku.	Dokážu si představit dlouhodobě žít v jiné zemi než moje rodina.
V rodině barvíme vajíčka a koledujeme.	Rád/a mluvím cizím jazykem.	Mám rád/a asijskou kuchyni.

Rád/a se bavím s cizinci/ kami.	Baví mě cestovat.	Už jsem se dostal/a do konfliktu s cizincem/kou nebo člověkem z jiné kultury
Myslím si, že jsme si všichni bez ohledu na barvu pleti podobní.	Jsem rád/a, že žiji v České republice.	Byl/a jsem v cizině bez rodičů (nepočítá se školní výlet).
Někdo z mých příbuzných žije v zahraničí.	Mám (alespoň jednoho) kamaráda/ku cizince/ku.	Dokážu si představit dlouhodobě žít v jiné zemi než moje rodina.
V rodině barvíme vajíčka a koledujeme.	Rád/a mluvím cizím jazykem.	Mám rád/a asijskou kuchyni.

Rád/a se bavím s cizinci/ kami.	Baví mě cestovat.	Už jsem se dostal/a do konfliktu s cizincem/kou nebo člověkem z jiné kultury
Myslím si, že jsme si všichni bez ohledu na barvu pleti podobní.	Jsem rád/a, že žiji v České republice.	Byl/a jsem v cizině bez rodičů (nepočítá se školní výlet).
Někdo z mých příbuzných žije v zahraničí.	Mám (alespoň jednoho) kamaráda/ku cizince/ku.	Dokážu si představit dlouhodobě žít v jiné zemi než moje rodina.
V rodině barvíme vajíčka a koledujeme.	Rád/a mluvím cizím jazykem.	Mám rád/a asijskou kuchyni.

PROJEKT MÍSTO PRO VŠECHNY

Publikaci vytvořila: Pracovní skupina aktivity s názvem „Domluvíme se“ projektu „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“ projektu financovaného z Norských fondů.

Web:	https://mistoprovsechny.cz/
Hlavní metodik:	Marie Čech
Spoluautoři:	Michal Prokeš
Metodická konzultace:	Hana Pazderová
Jazyková korektura:	Zuzana Hanajová
Grafická úprava:	Marie Čech
Koordinace projektu:	Sabina Günther

Projekt „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“ navazuje na předchozí tříletý projekt „Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisli“ (2014–2017), který svým způsobem rozšiřuje.

Projekt si klade za cíl v průběhu realizace (2020–2023) rozšířit a udržet platformu pro kultivovanou diskusi týkající se tematiky diskriminace a předsudečného jednání a přispět tak k jejich předcházení.

Věříme totiž, že v prostředí strachu a nenávisli nemohou mít jakákoli další opatření pro řešení společenských problémů šanci na úspěch.

Naším cílem je nabídnout veřejnosti nástroje pro efektivní komunikaci tematiky a souvisejících problémů. Jednotlivé aktivity lze realizovat díky Odboru pro sociální začleňování (Agentura) Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj v roce 2023. 1. vydání

AKTIVITA DOMLUVÍME SE

V průběhu realizace v letech 2020–2023 jsme do škol přinášeli témata, která na první pohled vypadají složitě, až se jich možná zaleknete. Témata jsme zpracovali do metodik, které jsme ověřili při konání více než 3 000 projektových dnů pro žáky i pedagogy.

Věnovali jsme se tematickým oblastem:

- Interkulturní komunikace
- Efektivní komunikace a řešení konfliktů
- Nové metody (restorativní přístupy, kreativní hraní a storytelling)

Všechny metodiky můžete najít na <https://mistoprovsechny.cz/info/5/domluvime>.